

Retsplejelovens §§ 725-726 indeholder en detaljeret regulering af adgangen til privat påtale og betinget offentlig påtale.

Reglen i retsplejelovens § 727 forskriver, at retten i embeds medfør skal prøve, om den, der har rejst tiltalen, er påtaleberettiget. Hvis retten inden domsforhandlingen bliver opmærksom på, at påtaleret mangler, skal sagen afvises, jf. § 842, stk. 1, nr. 2 (og § 927). Opdages forholdet først, efter at domsforhandlingen er begyndt, skal den tiltalte derimod frifindes, jf. § 908, stk. 2 (og § 929, stk. 1, og § 939).

For så vidt angår private straffesager, som behandles i den borgerlige retsplejes former, må sagens afvisning eller frifindelse i disse situationer følge af reglen i retsplejelovens § 255, stk. 1, hvorefter det afgøres efter lovgivningens almindelige regler, hvem der er rette sagsøger eller sagsvolder. I offentlige straffesager bør retten alene påse, at forholdet er undergivet offentlig påtale, herunder om der foreligger en begæring om offentlig påtale af en hertil berettiget person. Spørgsmålet om, hvorvidt påtale er rejst af den rette instans inden for anklagemyndigheden, er derimod et internt anliggende, som ikke bør medføre sagens afvisning eller frifindelse.

På denne baggrund foreslår Retsplejerådet, at reglen i retsplejelovens § 727 ophæves, og at retsplejelovens § 842, stk. 1, nr. 2, § 869, stk. 1, § 885, stk. 3, § 908, stk. 2, og § 965 c, stk. 2, ændres i overensstemmelse hermed.

Reglen i retsplejelovens § 728 om opgivelse af strafferetlig forfølgning foreslås opretholdt, dog således, at bestemmelsen begrænses til at omfatte påtaleopgivelse, idet det må antages, at der ikke er behov for at opretholde en regel om tiltalefrafald i disse tilfælde.

5. Påtalekompetencens betydning for procesmåden m.v.

Fordelingen af påtalekompetencen i retsplejelovens § 720 og § 721 mellem statsadvokaterne og politimestrene har betydning ikke blot for sagernes behandling inden for anklagemyndigheden, men også for procesmåden ved domstolsbehandlingen og i enkelte andre relationer. Der kan bl.a. henvises til følgende bestemmelser i retsplejeloven: § 688, stk. 2 og 3, § 692, stk. 2-4, og § 1018 f, stk. 4, om domsmænds medvirken, § 698, stk. 1, nr. 2, om værneting, § 731, stk. 1, litra e, om beskikkelse af forsvarer, § 794, § 795 og § 797, stk. 2, nr. 2, om ransagning og § 801 om beslaglæggelse af sigtedes formue.

Retsplejerådet har i betænkningen foretaget en gennemgang af de enkelte bestemmelser om procesmåde og efterforskningsmidler, som det er nødven-

digt at tage stilling til i forbindelse med rådets forslag om en almindelig kompetenceomlægning fra statsadvokaterne til politimestre.

5.1. Domsmænds medvirken

5.1.1. Gældende ret

Om domsmænds medvirken i byretssager fastsætter bestemmelsen i retsplejelovens § 688, stk. 2, at domsmænd medvirker i sager, som påtales af statsadvokaten og i politisager, såfremt der bliver spørgsmål om højere straf end bøde, eller såfremt sagen i øvrigt skønnes at være af særlig indgribende betydning for tiltalte eller af særlig offentlig interesse. Dette udgangspunkt modificeres af bestemmelserne i § 688, stk. 3, som bl.a. fastsætter, at domsmænd ikke skal medvirke i tilståelsessager og i den overvejende del af sagerne om spiritus- og promillekørsel.

I ankesager ved landsretten medvirker domsmænd i henhold til retsplejelovens § 692, stk. 2 og 3, i sager, i hvilke byrettens afgørelse er truffet under medvirken af domsmænd og sager, som er fremmet til dom efter § 925 (tilståelsessager). Domsmænd medvirker endvidere i politisager, såfremt der for landsretten bliver spørgsmål om højere straf end bøde eller såfremt sagen i øvrigt skønnes at være af særlig indgribende betydning for tiltalte eller af særlig offentlig interesse. Også i ankesagerne fraviges udgangspunktet, jf. bestemmelserne i § 692, stk. 4, som opregner en række tilfælde, heriblandt en del færdselssager, hvor domsmænd ikke skal medvirke.

5.1.2. Retsplejerådets overvejelser og forslag

Det er Retsplejerådets opfattelse, at de i § 688, stk. 2, nr. 2, og § 692, stk. 3, angivne kriterier – om der bliver spørgsmål om idømmelse af højere straf end bøde, eller om sagen i øvrigt skønnes at være af særlig indgribende betydning for tiltalte eller af særlig offentlig interesse – vil være egnet til generelt at sikre domsmænds medvirken i det omfang, hvor det ud fra et retssikkerhedsmæssigt hensyn må anses for ønskeligt.

En række af de straffelovsovertrædelser, der efter gældende ret påtales af statsadvokaten, vil efter loven medføre frihedsstraf, og det må antages, at påstanden i de fleste af de statsadvokatsager, der efter loven tillige kan afgøres med bødestrafte og som foreslås overført til politimesterens påtalekompetence, vil være frihedsstraf.

For bødesagernes vedkommende findes hensynet til tiltalte og den særlige offentlige interesse tilstrækkeligt tilgodeset med de gældende afgrænsningskriterier henset til, at der er tale om den mindre alvorli-